

DE MISSIE

GWA is een **culturele, creatieve broedplaats**: werkplaats en kenniscentrum op het gebied van grafisch erfgoed en culturele educatie. Boekdruk, typografie, boekbinden, hoogdruk en diepdruk.

De missie van de stichting is het behoud van het **grafisch erfgoed**. Dat doet GWA door de letterzetterij en de hoog- en diepdrukpersen in werking te houden en de kennis erover over te dragen op de volgende generatie(s). Overdracht vindt plaats door middel van cursussen, workshops, **culturele educatie** en interdisciplinaire **kunstprojecten voor jong en oud**.

GWA huist sinds 2004 in een ruimte aan de Molukkenstraat in Amsterdam Oost, op de grens van Watergraafsmeer en de Indische Buurt. De initiatiefnemers, handzetteren en drukkers, zagen met lede ogen aan hoe het historische materiaal waar ze zelf mee opgeleid waren naar de schroot vervoerd werd. Dat gebeurde in een tijd waarin (kunst)opleidingen en drukkerijen massaal de stap maakten naar het digitale en persen inruilden voor computers.

Dankzij deze toch wel visionaire daadkracht heeft Amsterdam nu een uniek aanbod op het gebied van typografie, boekdruk, boekbinden en grafiek. De aandacht voor **ambacht** is groot, en groeiende. GWA Grafische Werkplaats Amsterdam is laagdrempelig, en semi-professioneel van opzet. Met een aanbod voor jong en oud, van schoolklassen tot ervaren kunstenaars. Voor liefhebbers van ambacht, grafiek en experimenteel drukwerk.

Kennisoverdracht

De hoogste prioriteit voor GWA is het **overdragen van kennis**. De laatste lichterhandzetter studeerde in 1974 af en loopt nu tegen de pensioenleeftijd aan. Een nu of nooit situatie als het gaat om het bewaren van dit belangrijke deel van de Nederlandse geschiedenis: de basis van het boek, en de boekdrukkunst.

De **boekdrukkunst** is voor Amsterdam altijd een belangrijk thema geweest. Het drukkerswezen was een van de belangrijkste bronnen van inkomsten in het Amsterdam van de Gouden Eeuw. Het vrije woord, het gedrukte woord, het blijft bestaan en dankzij plekken als GWA is niet alleen de geschiedenis ervan tastbaar, maar worden er ook nog steeds nieuwe initiatieven geboren. Nieuwe houten letters en nieuwe vormen van drukken. Het oude met het nieuwe combineren, dat is een van de sterke kanten van GWA.

Lekker druk bij de Grafische
Werkplaats

2018: Jaar van het Verzet

2018 werd uitgeroepen tot Jaar van het Verzet. GWA haakt daarop in met de slogan 'Resist the Mac'. We verzetten ons tegen de digitalisering, maar meer nog tegen de gemakzucht. GWA staat nog altijd voor erfgoed, ambacht, educatie - en elk van die drie pijlers bestaat bij de gratie van aandacht.

Om te vieren dat het terrein klaar is en we eindelijk weer bereikbaar zijn organiseren we bovendien een traditionele grote grafiek tentoonstelling. Het blijkt het startschot van een hyper-actieve jaarprogrammering...

DE ORGANISATIE

De medewerkers

In 2018 is het vaste team stabiel gebleven. De beheerders, op vaste dagen aanwezig in de werkplaats om de gebruikers van de machines en letters te begeleiden, worden vanaf dit jaar beloond voor hun werkzaamheden met een kleine dagvergoeding. Een stap in de goede richting: zij zijn immers, samen met de docenten, de belangrijkste pijlers van de werkplaats.

Naast de drie vaste beheerders zijn er zes docenten voor de verschillende technieken: droge naald/etsen, boekbinden, letterzetten, lino-snede, houtsnede en kartonnage. Plus twee docenten voor Drukklup Junior, de maandelijkse werkplaats voor kinderen. Ook zij worden ondersteund door meerdere vrijwilligers. De educatieprojecten op en met scholen worden begeleid door verschillende docenten.

In 2018 treedt Taghi toe, een Iraanse Nederlander die decennia lang in de offset gewerkt heeft en graag zijn tijd en kennis inzet in onze werkplaats.

Vrijwilligers als Taghi krijgen onkosten vergoed, en kunnen deelnemen aan alle cursussen en workshops.

De coördinator organiseert twee bijeenkomsten om de medewerkers te informeren, te betrekken bij het beleid en de uitvoering van de activiteiten. Daarnaast stuurt zij een wekelijkse mail waarin de agenda en de voortgang wordt besproken. Iedere maand vindt er een overleg plaats met de beheerders en belangrijkste vrijwilligers. In totaal zijn er zo'n 40 mensen op wisselende basis betrokken bij GWA.

Het bestuur

Het bestuur bestaat uit drie personen. Wim Balstra, voorzitter, Adri Jonges, secretaris, en Paul van Marissing (algemeen lid). Ze komen zes keer per jaar samen, en voeren tussendoor waar nodig project-overleg.

De huisvesting

In maart gaat eindelijk de nieuwe supermarkt naast de werkplaats open, en is GWA weer bereikbaar. Het terrein is enorm opgeknapt, waar GWA de vruchten van plukt. Er worden plannen gemaakt met de manager van Albert Heijn om samen te werken, maar in de opstartfase blijkt hij daar nog geen tijd voor te hebben. Volgend jaar dan maar.

GWA praat met verhuurder Kroonenberg over eventuele tijdelijke (extra) ruimte in het OCW gebouw, dat ook op de schop gaat. Ook hierbij worden vage beloften gedaan maar geen concrete toezeggingen. Problematisch blijft de kleine ruimte: de werkplaats staat bomvol, en moet steeds vaker groepen maar ook aanbiedingen van materiaal afzeggen wegens plaatsgebrek.

Prijs /Kwaliteitsbeleid

GWA streeft naar kwalitatief hoogstaand onderwijs en drukwerk. Er wordt gewerkt met ervaren docenten, en bij grotere projecten met assistent-docenten, die werken onder de eindverantwoordelijkheid van deze docenten. Voor assistent-docenten is dat tevens een mogelijkheid om door te kunnen stromen naar de functie van docent.

Bij het maken van drukwerk kan GWA rekenen op ervaren drukkers, die op hun beurt streng toezien op het gebruik van de persen.

Beleid is verder dat er gewerkt wordt met kleine groepen om zo voldoende aandacht en kwaliteit te kunnen bieden. Na afloop van de activiteiten wordt er een tevredenheidsonderzoek gehouden waarbij gevraagd wordt naar de informatie over de activiteit, de verhouding prijs – kwaliteit en de kwaliteit van de docenten. De docenten scoren daarin stevast zeer goed tot uitstekend.

PUBLICITEIT

GWA zoekt zijn publiciteit vooral in de samenwerkingen met andere organisaties. Zo maken we onszelf zichtbaar op vele plekken in de stad.

Zo blijkt de samenwerking met Het Volkshotel, waar we in de zomermaanden een pop up drukkerij mogen inrichten, een goede zet. GWA biedt miniworkshops aan in een cabine in de lobby. Toeristen, maar vooral lokale bezoekers maken gebruik van de mogelijkheid een poster te drukken. Veel van hen komen later ook weer naar de werkplaats.

Een belangrijk doel van het organiseren van een grafiekexpositie is het trekken van nieuw publiek. Door de samenwerking aan te gaan met pop up galerie De Toffe Toko vergroot GWA de naamsbekendheid bij jongere makers en geïnteresseerden in moderne grafiek.

Ook het programma Resist the Mac (zie 5. het aanbod) levert veel publiciteit op, ook internationaal.

In het kader van het verzet tegen de gemakzucht besluiten we dit jaar geen flyers te laten drukken, maar maken we notitieboekjes die als flyers dienen. Geen schot hagel, maar zeer gerichte promotie met een object dat duurzaam en praktisch is.

GWA on the Road

Veel publiciteit komt ook nog steeds van GWA on the Road: de mobiele drukkerij staat dit jaar onder meer in het Volkshotel, in Artis (Kinderbeestfeest), op het Ambacht in Beeld Festival, op het Indische Buurt Festival en op een basisschool in IJburg.

Open dagen

Vier keer per jaar houdt GWA Open Dag, met de mogelijkheid miniworkshops te volgen voor een klein bedragje. De conversie ligt hoog: veel deelnemers schrijven zich daarna in voor een cursus.

Sociale media

Meer Instagram, iets minder Facebook. Instagram groeit opnieuw explosief naar ruim 1800 (van 1200). Instagram is het medium waar de meeste interactie plaatsvindt. Mensen reageren en ageren.

Het berichtbereik van een gemiddelde 'post' op Facebook is 3500. GWA post minimaal drie keer per week nieuws over de werkplaats, maar ook over collega's en vakgebonden uitingen. Ook hier is kennisoverdracht 'key'.

Met de drukpers in Artis bij het Kinderbeestfeest

FINANCIËN

Inkomsten gaan in eerste instantie naar de werkplaats, de machines, het materiaal. In tweede instantie naar de mensen die het mogelijk maken. GWA zal altijd afhankelijk zijn van vrijwilligers die de missie van de stichting ondersteunen: behoud van grafisch erfgoed, overdracht van kennis!

In 2018 wordt de laatste termijn van een langlopende schuld afgelost. Daarmee krijgt GWA lucht, en kan het aan de toekomst gaan denken. De eerste zorg gaat daarbij uit naar de vergoeding voor de mensen die de werkplaats draaiende houden. Parallel daaraan wordt er een kleine buffer aangelegd, om de toekomst veilig te stellen.

Ondanks fors lagere inkomsten uit subsidies en donaties, kon het jaar met een positief saldo worden afgesloten. Met name door vergroting van het cursusaanbod, betere resultaten van de “drukkerij” en verkoop van drukwerk kon deze terugval worden gecompenseerd.

In 2018 had GWA aan lasten een bedrag van € 88.400. De inkomsten bedroegen € 91.500, waarmee het boekjaar met een positief resultaat van € 3.100 kon worden afgesloten.

Hieronder wordt de verdeling per kosten- en inkomstensoort in procenten van het totaal weergegeven

baten	2018 (%)	2017 (%)
cursus	33	20
subsidie/donateurs	28	40
drukwerk	16	10
werkplaats	10	10
school	7	10
workshop	6	10

kosten	2018 (%)	2017 (%)
docent	40	40
materiaal	19	20
exploitatie	15	15
kantoor	14	15
coördinatie	12	10

HET AANBOD

Cursussen

Een groot deel van de programmering van de werkplaats bestaat uit cursussen. Vier blokken van 6 lessen avondcursussen letterzetten, linoleumsnede, houtsnede, droge naald/etsen en boekbinden, plus de introductiecursus grafische technieken. Eens per jaar: een korte cursus dozen maken, ofwel 'kartonnage'. Daarnaast biedt GWA weer weekendworkshops aan in het gebruik van de polymeermachine. In de zomer vindt er twee keer een volgeboekte **Summerschool** plaats: vier dagen lang aan het werk met drukpersen en polymeermachine. In december vindt er een Nieuwjaarskaarten-workshop plaats, onder begeleiding van veel kerstballen.

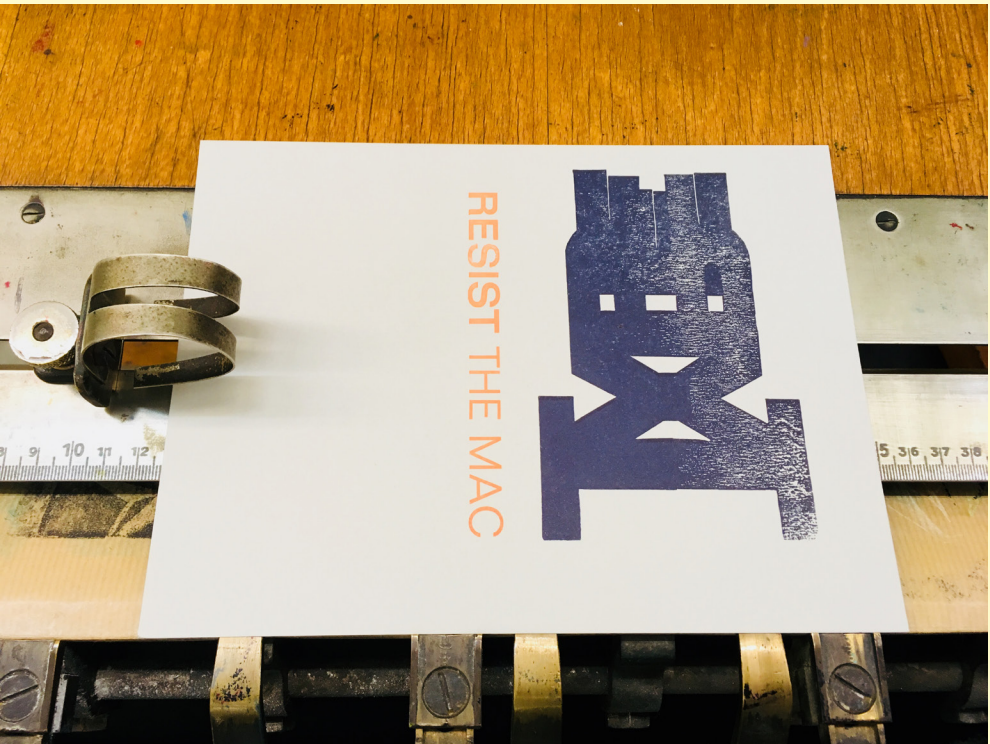
SPECIALE PROGRAMMERING

Nieuwe lente, nieuwe kunst

Grote Grafiek Verkoop Tentoonstelling. Om te vieren dat het terrein af is, de werkplaats weer bereikbaar is, en om te laten zien wat er gemaakt wordt. We laten de datum samenvallen met de Wiekdag: een eerbetoon aan Wiek Molin, de oprichter van de werkplaats en ook de grote motor achter dit soort exposities. Het levert veel reuring op, veel nieuwe bezoekers en er wordt nog wat verkocht ook. Door samen te werken met popup galerie De Toffe Toko trekken we ook jongere kunstmakers en hun netwerk aan. Voor herhaling vatbaar!

RESIST THE MAC

Ambitieuus programma waarin we door ons bewonderde ontwerpers/drukkers uitnodigen een eigen workshop vorm te geven met als uitgangspunt 'Resist The Mac'. We starten met vijf weekends, uiteindelijk vinden er drie doorgang. Een wordt afgezegd door de docent, een door ons zelf omdat het niet lukt voldoende deelnemers te vinden. Die workshop, door Gorilla, is volgens ons met een andere invalshoek zeker wel levensvatbaar dus blijft nog even in de pijplijn.

De workshop van Dafi Kühne, van eerste uitleg tot eindresultaat

RESIST THE MAC #1 MET DAFI KUHNE

In april ontvangen we Dafi Kühne, een jonge Zwitserse ontwerper die zich vanaf zijn studie volledig heeft toegelegd op letterpress. Hoewel hij pas 35 is, praat en onderwijst hij als een oude rot in het vak. Zo veel kennis, zo veel dynamiek! De groep deelnemers is daarbij de gedroomde doelgroep. Internationaal, jong, ambitieus. De workshop bestaat uit twee dagen plus een openbare lezing/presentatie. We vragen Kühne zeker nog eens terug.

boven: Jim Sherraden en
Rudi Oostermeijer

RESIST THE MAC #2 MET JIM SHERRADEN

Een graag geziene gast in de werkplaats blijft Jim Sherraden, de voormalige manager van Hatch Show Print Shop in Nashville. Hij vult zijn, opnieuw uitverkochte, weekend in juni in met houtsnede en letters. De groep is dit keer diverser: van een jonge student uit België tot een 65 jarige dame uit New York. Met een openbare lezing aan het eind van het weekend is ook deze Resist the Mac zeer geslaagd.

RESIST THE MAC #3 MET ALAN KITCHING

De spreekwoordelijk cherry on the cake is toch wel Alan Kitching, de 78-jarige Britse goeroe van de letterpress. De workshop in september is binnen drie dagen stijf uitverkocht. Het is geweldig spannend hoe hij het voor elkaar zal krijgen om zijn plan uit te voeren: hij staat erop dat er aan het eind van het weekend een boekje moet zijn. Iedere deelnemer zal een eigen pagina drukken uit de 'Short History of Type'. Dat de werkplaats voor hem volkomen nieuw is en dat de helft van de deelnemers nog nooit een zetboek van dichtbij zag, doet hem niks. Twee dagen later is iedereen uitgeput en dolgelukkig. De boekjes liggen er - althans, de inhoud, het vouw en bindwerk doen wij later-, de deelnemers zijn moe en tevreden, en ook Kitching lacht. 'This was the toughest workshop I ever did', vatte hij het geheel samen. 'But I enjoyed it very, very much.'

Alan Kitching, de deelnemers en als je goed kijkt: David Carson

Ukiyo-e japanse houtsnede

Motoharu Asaka is een van de 6 nog levende meesters van de Ukiyo-e houtsnijkunst. Om de kunst te behouden en de kennis in leven te houden maakt deze ambachtsman uit Tokio een tour door Europa en doet daarbij ook GWA aan. De twee workshops zitten meteen vol. Hij laat de kunst van het snijden van letterlijk haarfijne lijnen zien, hoe de inkt wordt gemaakt en hoe een prent wordt afgedrukt. Deelnemers zijn vrijwel allemaal nieuw in de werkplaats.

Motoharu Asaka, zijn vrouw en zijn Engelse assistent Louise

24 H oost

Initiatief van de stad Amsterdam, met stevast hoge bezoekersaantallen: 24HOost geeft bewoners van het stadsdeel inkijkjes in bijzondere locaties. GWA biedt mini workshops en rondleidingen aan.

Paradiso posters

Paradiso bestaat 50 jaar, en GWA viert dat mee met een expositie en lezing van de bijzondere Paradiso Posters van Martin Kaye uit de jaren 70 en 80. Ed Visser, drukker en verzamelaar, beheert het archief en weet smakelijk te vertellen over 'the old days', waarin Kaye in de kelder van de poptempel iedere week 2 edities zeefdrukte van een nieuwe poster - 125 stuks per poster. Ongekend.

Goed bezochte lezing en expositie van de posters van Martin Kaye

Aantallen deelnemers

Basiscursussen (6 avonden) 86 personen

Introductiecursussen (9 avonden) 23 personen

Letterpress/Polymeer (weekend) 20 personen

Kartonnage (4 avonden) 10 personen

Summerschool (4 dagen) 10 personen

Kerstkaartenworkshop 6 personen

Resist the Mac 30 personen

Japanse houtsneede 24 personen

Miniworkshops 30 personen

GWA on the Road 90 personen

Strippenkaarthouders 40 personen

Educatie/schoolprojecten

Ook in 2018 komen er schoolklassen naar de werkplaats, en gaat GWA naar scholen toe met mobiele drukpersjes. Het blijft voor scholen lastig om de klassen in twee groepen te delen: in de werkplaats is plek voor maximaal 15 kinderen. Met de nodige improvisatie lukt het vaak toch. De Willibrord-school komt traditiegetrouw met de bovenbouw-kinderen om het omslag van hun jaarboek te drukken. En ook basisschool Laterna Magica zet haar kinderen met bussen af om een mooie poster te maken. De Alan Turing school maakt gebruik van de Grafische Kist om een serie droge naald lessen op school te geven, met behulp van het instructieboekje dat GWA maakte. Na deze reis is de Grafische Kist naar de opslag van de maker in Culemborg gebracht, omdat we geen ruimte meer hebben in de Molukkenstraat.

Aantallen deelnemers

Amstelveen-college 4 x 15 leerlingen

IVKO 15 leerlingen

Willibrord 2 x 15 leerlingen

UVA Book Restoration 10 studenten

Digital Science School 23 studenten

Laterna Magica 2 x 15 leerlingen

Op lokatie:

De Appel Kunstcentrum: 4 groepen van 20 kinderen.

Poseidon IJburg: 50 kinderen

Alan Turing school : Grafische Kist, 50 leerlingen

Drukklup Junior

De grafische werkplaats voor kinderen blijft onverminderd populair. Hier worden de nieuwe drukkers opgeleid! In mei experimenteren we met een Moederdag-drukklup. Drukken met groente en fruit....

Het thema van 2017/2018 was kleur, en wordt afgerond voor de zomervakantie met een kalligrafie-les om het zelfgemaakte NOTEBOOK of ZINE mee te signeren.

Het nieuwe thema voor 2018/2019 is POST. Postzegels ontwerpen, brieven typen, ansichtkaarten vormgeven, enveloppen vouwen, briefpapier maken.... Iedere les begint met het openen van de Drukklup Brievenbus. De eerste brieven van bevriende werkplaatsen zijn al binnen!

10 drukklups – gemiddeld 20 kinderen per keer (in twee shifts)

Step Away From the Computer : Bedrijfsworkshops

SInds 2012 biedt GWA teamuitjes aan. Groepen tot 20 personen komen in de werkplaats om samen posters te drukken. Het gaat om samenwerking en creativiteit. Met deze workshops voorziet GWA tweezijdig in een behoefte: mensen zijn dolblij om een keer hun computer te kunnen laten staan, en voor GWA is het een welkome inkomstenbron.

In 2018 zijn er 6 bedrijfsworkshops uitgevoerd. Zeer uiteenlopende groepen: zo kwamen de vormgevers van het Internationale Rode Kruis (met afgevaardigden uit India, Canada, Angola en andere hoeken van de wereld), het team van Marcel Wanders, het Prentenkabinet van het Rijksmuseum en het docententeam van de Design Science School, een nieuwe opleiding van de HvA .

Daarmee is het streven van 10 bedrijfsworkshops dit jaar niet gehaald. Het bleek niet haalbaar om voldoende acquisitie te plegen naast het organiseren van de educatieve projecten. Bovendien is in 2018 alle energie uitgegaan naar Resist the Mac.

Wat een kip/ei situatie betekent: de workshops zijn hard nodig om een financiële basis te creëren voor de werkplaats, zonder dat we onze missie uit het oog verliezen. Hoewel de groepen vaak groot en de tijd vaak krap is, weten we toch genoeg kennis mee te geven en de mensen een creatieve en gezellige dag te bezorgen.

De vormgevers van
Marcel Wanders maken
prachtig werk

DE WERKPLAATS

De werkplaats is geopend van woensdag tot en met zaterdag. Op die dagen zijn er beheerders aanwezig om bezoekers te ontvangen.

Voorhandie een cursus hebben afgerond is er de mogelijkheid gebruik te blijven maken van de werkplaats met een strippenkaart. Inmiddels is er een redelijk vaste schare ontstaan aan gebruikers van de verschillende persen. De beheerders zien toe op goed gebruik van de spullen en geven waar nodig advies.

Machine park

Door de krapte aan ruimte moeten beslissingen genomen worden over het aanbod. Het besluit valt: we nemen afscheid van het elektrolytisch etsen. Niet omdat we niet geloven dat het een belangrijke techniek is, maar om dat we het belangrijker vinden te focussen op waar we al goed in zijn: hoogdruk, boekbinden en droge naald. De unit voor het elektrolytisch etsen wordt verkocht aan een van de Nederlandse kenners van deze techniek, die er volop mee werkt aan de Artez Hogeschool in Zwolle. Jammer dat het de stad uit is, maar nu is er plaats gekomen voor een mooie grote papierkast.

Voor de stansletters die de werkplaats dankzij ontwerper Ewald Spieker kan gebruiken wordt een plan gemaakt. Ze nemen veel ruimte in, worden relatief (nog) weinig gebruikt maar zijn een onbetwistbaar belangrijk deel van het grafisch erfgoed.

SAMENWERKING

VOLKSHOTEL

De lobby van Het Volkshotel aan de Wibautstraat heet De Werkplaats: reden genoeg voor de coördinator om contact te leggen en samenwerking te onderzoeken. Het Volkshotel biedt ons aan om tijdens de zomermaanden gebruik te maken van de cabines op de begane grond. We bouwen het om tot een mini-drukkerij en geven vijf weken lang miniworkshops letterpress, in het volle zicht van bomvolle tafels vol zzz-pers met laptops. Step Away from the Computer was nog nooit zo op zijn plek.

Naast de doorlopende workshops bieden we ook speciale masterclasses aan: NovoTypo komt vertellen over en drukken met zijn chromatische letter, Jim Sherraden is in het land en biedt een helpende hand en goede verhalen, Maartje van den Noort geeft een tekenworkshop en De Toffe Toko opent een weekendgalerie.

Een maand lang een pop up drukkerij in het Volkshotel

DE TOFFE TOKO

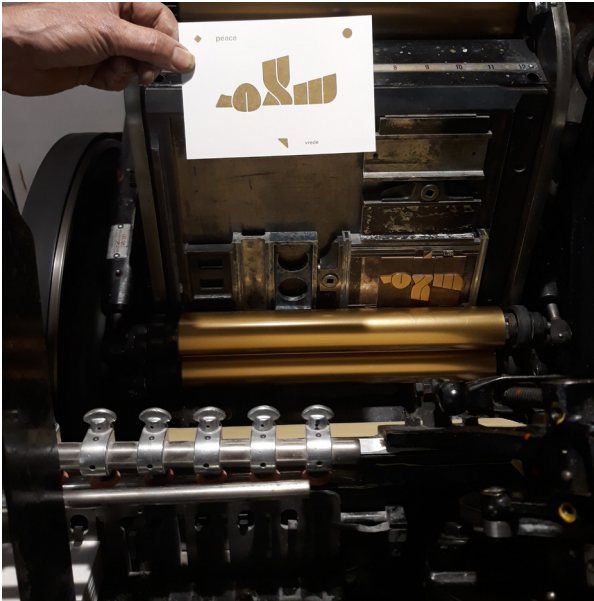
Marjolein Rombout, Oost-bewoner, deed in het verleden enkele cursussen in onze werkplaats, voordat ze besloot De Toffe Toko op te richten. Als ambassadeur van jonge grafiek-makers verkoopt ze nu al enkele jaren on- en offline betaalbare zeefdruk, riso, letterpress en andere grafische kunstwerken. GWA nodigde haar uit mee te doen aan de Grote Grafiek-tentoonstelling, en nodigde vier makers uit om nieuw werk te maken op onze persen. Door deze samenwerking bereikte zowel GWA als DTT een ruimere doelgroep.

ZB45

Het fablab aan het Zeeburgerpad is een vaste partner geworden. Voor een poster die we in opdracht en in samenwerking met de grote Amerikaanse organisatie 'World of Coffee' drukten, maakte ZB45 de houten platen met hun laser-snijder.

Een opdracht van de World
of Coffee Organisation

De eerste Ansichtkaart met de Arabische letter, vers van de Heidelberg-pers

TROPENMUSEUM

Een serie Ansichtkaarten met de Arabische houten letter, op de Heidelberg gedrukt, worden te koop aangeboden in de winkel van het Tropenmuseum. De ontwerpen zijn van Lara Captan, die ook de letters zelf maakte.

MK24

Cursuscentrum MK 24 huist aan de Mauritskade en is niet alleen daarom een heel fijne samenwerkingspartner. Hun digitale computercursussen worden vanaf dit jaar verrijkt door een bezoek aan GWA, waar de basis van het vormgeven inzichtelijk wordt gemaakt. Een plan om hetzelfde te doen met de zomerschool blijft nog in de lade wegens te weinig aanmelden aan de kant van MK24. Wel spreken de leidinggeven- den van beide instellingen af elkaar op zeer regelmatige basis te blijven ontmoeten om nader tot elkaar te komen.

TOEKOMSTBEELD

We gaan nog altijd stap voor stap de toekomst in. De volgende stap is die naar een gezondere organisatievorm, waarbij de werkdruk beter verdeeld wordt. Dit betekent dat er nieuwe functies gecreerd gaan worden, waar ook meer financiële draagkracht bij hoort.

Om te beginnen gaan we in 2019 geen nieuwe projecten starten maar de tijd nemen om te reflecteren en te verzamelen. Omdat we 15 jaar bestaan, is dat een mooi moment om een overzicht te creëren. Zodat we in 2020 met een nieuw ondernemingsplan kunnen komen. Dear Future, We Are Ready!

De nieuwe opleiding Digital
Science School van UVA en
HVA steps away from the
computer

